

PRIMER ZA JUGOVZODNO EVROPSKO SIMULACIJSKO SODIŠČE 2014

1. V primeru, ki ga obravnavamo, gre za osebo po imenu Dan Morino, ki je bil ubit 20. decembra l. 2012. Ubil ga je policist, uslužbenec okrajne policije, iz mesta Suburdia v Freedoniji. Dan je bil 22 let star in v trenutku, ko so ga ubili, duševno bolan.
2. Vse se je začelo že en teden pred tem, ko je bil Dan ubit. Njegovi kolegi na delovnem mestu – hotel in kongresni center - so 14. marca opazili, da se Dan nenavadno obnaša. Njegov nadrejeni ga je poslal domov in je stopil v kontakt z njegovo materjo; povedal ji je, da bo Danu verjetno potrebna strokovna pomoč. Mati je bila zaskrbljena in obenem tudi presenečena, ker do tedaj Dan ni nikoli kazal znakov duševne prizadetosti. Ko je zvečer videla Dana, je tudi sama opazila, da nekaj z njim ni v redu in je klicala bolnico in psihiatrično kliniko v Suburdiji.
3. Povedali so ji, da lahko dobi zdravniško pomoč, če pride v bolnico. Če Dan ne bi bil pripravljen prostovoljno na zdravljenje, obstaja tudi možnost prisilnega zdravljenja, če so pogoji za tak način zdravljenja izpolnjeni. Danu so starši predlagali, da gredo skupaj v bolnico k zdravniku. Ker se Dan ni zavedal svojega stanja, tudi ni videl nobene potrebe, da gre v bolnico in se je temu zelo uprl. Starši so potem poklicali policijo in vprašali, če jima oni lahko pomagajo, da Dana spravijo v bolnico. Policija je obvestila starše, da ne morejo pomagati, ker Dan ni storil nobenega kaznivega dejanja.
4. Dne 16. marca se je Dan vrnil na delo in se je spet nenavadno obnašal. Takrat je njegov nadrejeni poklical policijo, ki je prišla in ga je odpeljala domov k staršem. Njegov nadrejeni je povedal policiji, da ima Dan neko obliko duševne bolezni. Toda Dan ni razumel, kaj je razlog, zakaj je moral domov. Prepiral se je s policijo, zelo se je razburil in jih je zmerjal. Na koncu se je le strinjal, da gre z njimi in so ga mirno odpeljali domov.
5. Dne 19. marca je njegov nadrejeni spet poklical policijo, ko je Dan tekom jutra prišel na delo. Ampak ko je policija prišla, je Dan že zapustil svoje delovno mesto. P. K. je bil eden od tistih policistov, ki so nekaj dni pred tem Dana odpeljali domov; bil je precej razburjen in jezen na Danovega nadrejenega in mu je povedal, da mu je zdaj dosti Dana in da ima policija bolj pomembne opravke kot „ukvarjati se z norci“. Povedal mu je, da naj ne kliče več policije.
6. V jutranjih urah 20. marca se je Dan peljal z avtom. Kot sovoznik je bil z njim njegov oče. Dan se očitno ni dobro počutil in je imel privide, tako da je bil oče zelo zaskrbljen; ko sta prišla domov, je vzel Danu ključe od avtomobila in mu je povedal, da bi bilo bolje, če ne bi več vozil avta. Dana je to zelo razburilo, tako da je začel bobnati s pestmi po avtu in vpiti na očeta, naj mu vrne ključe. Potem je udaril očeta, ki je padel na tla. Dan je tekel v hišo, potem v svojo sobo, v katero se je zaklenil.

7. Danova mati je videla iz hiše, kaj se je zgodilo in je takoj poklicala bolnico. Povedali so ji, da bodo čim prej poslali zdravnika in so ji svetovali, naj pokliče tudi policijo, če misli, da je v nevarnosti. Mati je poklicala policijo, ki jo je takoj prepoznala, ker se je pred nekaj dnevi z njimi pogovarjala. Povedala jim je, da se Dan agresivno obnaša in da sta kot starša zelo zaskrbljena, ker bi se lahko samopoškodoval. Ker je policija kljub temu spet oklevala in se spet sklicevala na dejstvo, da Dan ni storil kazenskega dejanja, je mati povedala, da je udaril očeta. Potem je policija soglašala, da pride. Mati je tudi povedala policiji, da bi moral priti tudi zdravnik, ampak da bi se ona bolje počutila, če bi bila prisotna tudi policija.
8. Dva policijska avtomobila in 4 policisti so prevzeli nalogo, da se odpeljejo do družinske hiše in da ocenijo situacijo; eden od avtomobilov je prihajal s policijske postaje v bližini, drugi z bolj oddaljene postaje. P. K., ki je že bil zaradi Dana na njegovem delovnem mestu, je bil eden od štirih policistov. E. J. je imel višji položaj in je bil obenem pristojen policist za akcijo. On je bil informiran o situaciji in o dejstvu, da je Dan psihično labilen in da je zdravnik na poti. Dve omenjeni policijski patrulji sta se srečali na križišču, nekaj kilometrov oddaljenem od Danove hiše. Tukaj sta opravili kratek sestanek, na katerem je E. J. obvestil ostale, da se zdaj peljejo na dom mladega človeka, ki je bil nasilen. Povedal jim je, da verjetno ne bo veliko dela in da morajo samo pomiriti situacijo.
9. Starši so že čakali na policijo pred vhodom v vrt družinske hiše, kakih 10 metrov od stopnic, ki peljejo na teraso pred hišo. Bili so zaskrbljeni in razburjeni. Povedali so policiji, da so zapustili hišo, ker se niso počutili več varno, toda bolj kot to so zaskrbljeni za Dana, da ne poškoduje sam sebe. „Hvala bogu, ker ste prišli pomagat Danu“, je povedala mati policistom. Stari so obvestili policiste, da je tudi zdravnik že na poti iz bolnice proti njihovi hiši. Nenadoma so se odprla vrata hiše in na prag je stopil Dan. V vsaki roki je imel po en kuhinjski nož.
10. Dan se je ustavil na terasi z visoko dvignjenima nožoma. E. P. in P. K. sta takoj izvlekla orožje in ga namerila proti Danu. Druga dva policista sta imela dolge palice in solzivec. Eden je imel tudi policijskega psa na povodcu. Zaprli so vrata in rekli staršem, naj se oddaljijo. Starši so bili zelo razburjeni, ko so videli orožje in so prosili policiste, naj ne ranijo Dana. P. K. se je postavil natančno pred vrata proti vrtu. Nekaj metrov na njegovi levi in desni strani je stal po en policist. E. J. je bil nekaj metrov za njim tudi s pištolo namerjeno proti Danu.
11. P. K. je še naprej ciljaj na Dana in takoj zavpil oziroma zahteval, naj odloži noža. Dan se je vedel zelo zmedeno in neracionalno. V enem trenutku je držal noža nad glavo, potem pa ju takoj spustil dol. Hodil je gor in dol po tistih sedmih stopnicah z vrta na teraso. Čez kratek čas je P. K. spet vpil, naj položi noža. Dan je to res storil in se je začel dreti na policiste in jih zmerjati. Zahteval je, da tudi oni položijo orožje in se borijo z njim.
12. Policisti so čakali nekaj minut in so samo opazovali Dana. Niso govorili, E. J. je le pasivno stal v ozadju. Dan je še naprej zmerjal policiste in je spet vzel noža v roke. P. K. je tiho, toda le dovolj glasno, da so ga starši slišili, povedal: „Imam že polno kapo tega norca“. „Kaj si povedal?“, se je drl Dan s terase. „Povedal sem, da te bom ubil, če

še enkrat prideš dol po teh stopnicah". „Že prav, potem me ubij, ubij me, streljaj!!!“ Dan je nadaljeval s kričanjem, spet je vzel noža v roke in je počasi hodil po stopnicah navzdol: „To življenje tako in tako nima nobenega smisla“.

13. Ko je Dan stopil na zadnjo stopnico, se je P.K. zadržal: „Stoj ali streljam!“ Potem je izstrelil opozorilni strel. Dan je nadaljeval s hojo proti vratom. P. K. je izstrelil še en strel. Takrat je zadel Dana, ki je padel na tla. Hitro je vstal, se dvignil na lahti in eno koleno in napol plezal proti vratom. E. J. je tretjič streljal, zadel Dana, ki se je dvignil in potem padel na tla.
14. Od trenutka, ko je policija prišla do družinske hiše, do trenutka, ko je Dan nepremično obležal na tleh, je minilo 20 minut. Rešilci so prispeli hitro po tem, ampak mu niso mogli rešiti življenja in Dan je umrl na poti v bolnico. Ko so se policisti vrnili na policijsko postajo, je bil sklican kratek sestanek, na katerem so morali poročati, kaj se je zgodilo. Vsi štirje so se pogovarjali s svojimi nadrejenimi, opisali so, kaj se je zgodilo in povedali svoja različna stališča o dogodku.
15. Naslednji dan je bila sprožena preiskava tega incidenta. Ker so v incidentu bili udeleženi policisti, je preiskavo vodil specialni tožilec, pristojen za posebne primere znotraj policije. V času zasliševanja so starši izjavili, da so imeli občutek, da so policisti s svojimi dejanji razjezili Dana, namesto da bi ga pomirili. Njihova vloga ni bila ujeti kriminalca, ampak zagotoviti, da Dan dobi zdravniško pomoč. Tako dolgo, dokler je bil Dan na drugi strani ograje in vrat, ni ogrožal nikogar. Dan je bil na stopnicah in daleč od vrtnih vrat, ko so ga ustrelili. Vhodna vrata so 1,5 m visoka in ji ni tako lahko preskočiti. Starši so tudi povedali, da je bil posebej agresiven P. K. in zdelo se je, da ne mara Dana zaradi njegove duševne prizadetosti. Bila sta presenečena, ko sta slišala, da je E. J. odgovoren za operacijo in sta trdila, da je P. K. prevzel iniciativo, ne da bi mu kdo dal povelje in brez konsultacij s kolegi.
16. Štirje policisti so bili zaslišani tri tedne po incidentu in so dali skoraj identične izjave o dogodku. Njihov vtis je bil, da je Dan predstavljal očitno nevarnost in da je njegovo obnašanje predstavljalo grožnjo. Mislili so, da se tako obnaša, ker je pod vplivom narkotikov. Zaradi tega so ocenili, da je nujno uporabiti orožje. Potem so dali Danu ultimat, toda on je tekel po stopnicah in proti vratom, tako da je bil samo nekaj metrov od vrat, ko so ga ustrelili. To se pravi, da je bilo malo časa za reakcijo. P. K. je izjavil, da je najprej streljal opozorilno Danu nad glavo, potem pa je izstrelil dva strela v njega, vendar je ciljalo v noge.
17. Preiskava je pokazala, da je drugi strel, ki ga je izstrelil P. K., zadel Dana v nogo in mu zdrobil stegnenico. Tretji strel je najprej zadel železna vrata, spremenil smer in zadel Dana v trebuh. Medicinska preiskava je pokazala, da je ekspandirajoče strelivo, ki ga uporablja policija, povzročilo veliko poškodbo in pretrgalo aorto. Ni bilo možno dokazati, da bi druga vrsta streliva rešila Danu življenje. Obdukcija je tudi pokazala, da v času smrti Dan ni bil pod vplivom mamil. Ker je bilo Danovo telo zelo hitro odpeljano z mesta dogodka in ker so bile izjave protislovne, ni bilo možno v zaslišanjih ugotoviti, kako daleč je bil Dan od vrat, ko je bil ustreljen.

18. 10. novembra l. 2013 je posebni tožilec odločil, da se preiskava zaključi; njegov zaključek je bil, da je bil postopek policije pravilen in v skladu z pravili ministrstva, ki urejajo uporabo strelnega orožja. Ta pravila omogočajo policistom uporabo strelnega orožja, ko gre za osebe, ki so duševno bolne. Tožilec je ugotovil, da je P. K. ubil Dana v samoobrambi. Čeprav je drugi strel onesposobil Dana in tretji ni bil nujno potreben, je jasno, da je P. K. ravnal v velikem stresu in zaradi tega ni prekršil svojih pooblastil.
19. Po odločitvi tožilca, da ne bo dvignil obtožnice, je prišlo do javne razprave, v kateri se je zastavilo vprašanje o zmožnosti policije, da se ukvarja z osebami, ki so duševno prizadete. Ko se je analiziralo število umrlih, so nekatere družbene organizacije trdile, da policijske metode ogrožajo osebe, ki so duševno prizadete. Povedano je bilo tudi, da se ne bi smelo dovoliti policiji, da uporablja strelno orožje v upravnih intervencijah, kot je to zagotavljanje, da psihično bolna oseba dobi potrebno terapijo; začelo se je v javnosti razpravljati o tem, ali je ministrska uredba o uporabi strelnega orožja primerna.
20. Danovi starši so najeli odvetnika in se pritožili na odločitev specialnega tožilca in njegovo ravnanje, oziroma na odločitev, da ne bo dvignil obtožnice. Starši so trdili, da so policisti krivi za njegovo smrt, oziroma za zgrešeno obnašanje v času uradne intervencije, posebej P. K., ki je ubil Dana in E. J., ki je bil odgovoren za intervencijo. Med ostalim so trdili, da tudi izjave policijskih uslužbencev niso bile točne in da v trenutku, ko je bil Dan ustreljen, ni predstavljal nobene neposredne nevarnosti za navzoče. Prišel je dol po stopnicah in je bil približno 8 metrov oddaljen od vrat. Nikakor ni bil potreben tretji strel, ki je povzročil Danovo smrt. Starši so tudi trdili, da je bila uporaba ekspandirajočih strel s strani policije neodgovorno dejanje in v nasprotju z mednarodnimi pravnimi predpisi. Posredovali so poročila, v katerih je navedeno, da ekspandirajoči streli povzročajo poškodbe, ki bodo verjetno osebo ubile.
21. 5. decembra l. 2013 je glavni tožilec države Freedonije izrekel rzsodbo, da podpira odločitev posebnega tožilca in da ne bo dodatne preiskave.
22. Družinski odvetnik je svetoval, da starši vložijo tožbo zoper P. K. in zoper državo zaradi škode, ki sta jo doživela, ker je prišlo do kršitve Evropske konvencije. Mati in oče sta bila popolnoma potrta zaradi izgube sina in nista imela moči za nadaljevanje boja. Izgubila sta zaupanje v pravosodje in sta bila mnenja, da tako in tako nimata nobenih šans. Dana seveda nič več ne more vrniti v življenje. Zaradi tega sta sklenila, da ne bosta sprožila nobenih pravnih korakov.
23. Danov oče je imel brata, ki je živel v tujini. Nista bila v intenzivnem kontaktu in brat je videl Dana le nekajkrat, ko je bil Dan majhen in bi ga komaj spoznal. Ko je čez nekaj časa zvedel za Danovo smrt, se je kljub temu zelo razburil nad početjem oblasti v tem primeru. Že pred leti se je odločil, da bo zapustil svojo deželo, ker je mislil, da je korumpirana in da sodstvo ni neodvisno. Preden je zapustil Freedonijo, je bil politično aktiven in je zelo glasno izražal svoje nestrinjanje in zaskrbljenost. Brez uspeha je poskušal nagovoriti brata, da naj nadaljuje pravni boj. Ker je bil zelo principielen človek, je sklenil, da bo sam sprožil postopek. Ker zaradi predpisov o postopku države Freedonije on ni mogel vložiti tožbe, se je odločil, da se bo obrnil na Evropsko sodišče za človekove pravice.

24. 31. januarja l. 2014 je vložil tožbo pri Evropskem sodišču za človekove pravice. Sodišče je zahtevalo od vložnika in države, da obrazložita svoje razloge za tožbo in argumente v pisni obliki.

Dopolnilo

Zakon o policiji (1982/310)

Uporaba sile

Čl. 10 Policist lahko uporabi silo samo v obsegu, v katerem drugi ukrepi ne zadostujejo in upoštevajoč posledice, v primeru ko

1. gre za nasilje ali se njemu grozi z nasiljem;
2. neka oseba mora biti začasno prijeta ali aretirana, ali ji je na kak drugi način odvzeta prostost in poskuša ubežati, ali če se upira policistom, ko ji hočejo odvzeti prostost;
3. gre za preprečevanje kaznivega dejanja ali nevarnosti za življenje, telo ali zelo vredno premoženje ali velike škode za okoliš.
4. Policijski uslužbenci imajo pravno osnovo za odstranjevanje določene osebe iz nekega območja, ali prostorov, za izvajanje ali pomoč pri preiskavi ali osebnem telesnem pregledu, ali za podobne akcije zasačevanja ali otujitve premoženja v skladu z Zakonom o sodnem postopku.
5. Policist ima pravico, da na osnovi zakonaustavi vozilo ali drugo vrsto prevoznega sredsta ali da preveri vozilo in tovor na vozilu.
6. Policist ima po zakonu pravico omogočiti pristop, zapreti ali preprečiti pristop, odstraniti osebe iz nekega objekta, sobe ali prostora in na ta način pomagati predstavnikom oblasti ali v izvajanju izvršilnega določila na način, ki je urejen z zakonom
7. v primerih, ko je tak ukrep nujen zaradi ohranjanja javnega reda in varnosti in ko je očitno, da se ukrep ne bo mogel izvesti brez uporabe sile.

V primerih, ki se sklicujejo na člen 4 in 6, se sila lahko uporabi proti osebi samo v primerih, če policist ali oseba, ki mu pomaga, naleti na silo. Za uporabo sile obstajajo še natančni predpisi, ki so navedeni v poglavju št. 24 Kazenskega zakona..

Kazenski zakon

Poglavje 24

Čl. 1 Dejanje, ki ga je nekdo storil v samoobrambi, je samo tedaj kazensko dejanje, če ga ni možno utemeljiti in opravičiti z značajem napada, položajem napadene osebe in z okoliščinami napada.

Pravica do samoobrambe obstaja, če:

1. obstaja poskus ali neposredna nevarnost kazenskega dejanja ali napada na osebo ali premoženje;
2. če nasilna oseba ali oseba, ki grozi s silo, preprečuje, da nekdo pride v posest svojega premoženja;
3. če oseba nezakonito vdre ali poskuša vdrti v tujo hišo, sobo, dvorišče ali čoln in
4. če se oseba upre zapustiti kraj bivanja potem, ko se je od nje zahtevalo, da to stori.

Čl. 2 Če oseba, ki je pripeljana v vzgojni zavod ali obdržana v zavodu, aretirana ali ji je na kak drug način odvzeta prostost, ubeži, če grozi da bo uporabila silo, če se upira svojemu skrbniku, potem se lahko uporabi sila, če bo to preprečilo pobeg osebe ali pomagalo pri ohranjanju javnega reda. Enako velja za osebe, ki se upirajo v podobnih primerih. Vse pravice za uporabo sile za policiste in za drugo osebje v policiji so navedene v Zakonu o policiji.

Čl. 6 Če je oseba, v primerih ko se uporablja čl. 1-5 tega poglavja ali čl.10 Zakona o policiji, storila več kot prizna, bo kljub temu oproščena odgovornosti, če so okoliščine bile take, da se skoraj ni mogla tega v popolnosti zavedati.

Ministarska uredba o (1972:22) o uporabi strelnega orožja v opravljanju policijskega dela

Čl. Če obstaja pravica do samoobrambe v skladu s poglavjem 24, čl. 1 Kazenskega zakona, potem policist lahko uporabi strelno orožje, da bi se obranil resnega nasilja, usmerjenega zoper njemu ali zoper druge osebe, ali da ustavi grožnjo, ki pomeni neposredno nevarnost nasilja.

Čl. 2 Če gre za primer iz poglavja 24 čl. 2 Kazenskega zakona ali iz čl. 10, str. 2 Zakona o policiji in če se misli, da je potrebno nujno ravnanje, policist lahko uporablja strelno orožje zato, da:

1. aretira osebo, za katero sumi, da je obdolžena za umor, hud napad, posilstvo, hudo posilstvo, posilstvo otroka, hudo posilstvo otroka, rop, hud rop, podtikanje požara, podtik hudega požara, rušenje, ki je nevarno za javnost, sabotazo, hudo sabotazo, ugrabitev, sabotazo na morju ali v zraku, diverzijo na letala, nastavljanje strupa ali razširjanje infekcij, upor ali izdajo, resen zločin v zvezi z mamili ali poskus in priprave za našteta kazenska dejanja.
2. Prepreči osebo v begu ali aretira osebo, ki je ubežala, ko je bila priprta, aretirana ali ji je odvzeta prostost za dejanja pod 1, ali če je oseba obsojena za taka dejanja s kaznijo zapora, oziroma če je v zaporu v drugi instituciji.
3. Aretira osebo, ki je zaradi težkih psihičnih motenj ali posedovanja orožja, za katero se predvideva, da ga bo zlorabila ali na drugi način uporabila in predstavlja očitno nevarnost za tuja življenja ali zdravje. Pravilnik (2005:92)